

IKAF AC-P1 Kontabilisti Profesional (Qeverisja,Risku dhe Etika)

Syllabus dhe Udhëzues Studimi

*Kualifikimi Auditor i Jashtëm i Certifikuar
(Bazuar në Certifikimet ACCA)*

Ky planprogram dhe udhëzuesi i studimit është i dizajnuar për të ndihmuar në mësimdhënie dhe mësimnxënie, dhe ka për qëllim të ofrojë informata të hollësishme në lidhje me kualifikimin, modulën dhe udhëzuesin e studimit.

Struktura e Kualifikimit

Shpjegon përmbajtjen e kualifikimit të nivelit Auditor i Jashtëm i Certifikuar në të cilën bënë pjesë edhe moduli Kontabilisti Profesional. Ndërlidhja e këtij moduli me nivelet dhe modulet tjera të kualifikimit. Modulet e përfshira në nivelin e caktuar si dhe kriteret për antarësim; si dhe karakteristikat e ligjeratave të cilat mbahen gjatë periudhës së certifikimit. Modulet dhe Kualifikimi janë paraqitur edhe me anë të diagramit.

Moduli

Shpjegon shkurtimisht arsyetimin e rëndësisë së modulit, objektivat e përgjithshme dhe të detajuara të modulit dhe tregojnë në kuptimin më të gjerë aftësitë që do të zhvillohen gjatë studimit të modulit në fjalë. Ndërlidhja e modulit me modulet tjera të caktuara paraqitet me anë të një diagrami, që paraqesin lidhjet ndërmjet tyre; me qëllim që të jetë sa më e qartë për lexuesin. Poashtu përshkruhen dhe temat që i përkasin modulit; se si është planifikuar moduli me tema dhe nëntema. Gjithashtu, shpjegohen edhe forma e ekzaminimit dhe vlerësimit, në detaje se çfarë do të shqyrtojnë provimi dhe pse. Në fund krejt është bashkangjitur shtojca e përmbajtjes së modulit.

Struktura e Syllabusit

Shpjegon përmbajtjen e syllabusit të modulit Kontabilisti Profesional i cili është pjesë e nivelit Auditor i Jashtëm i Certifikuar. Ky modul përmban arsyetimin, qëllimin dhe aftësitë kryesore që pritet të fitohen gjatë kohës së studimit. Veç kësaj syllabusi përfshinë edhe temat e modulit në fjalë, strukturën e ekzaminimit pas përfundimit me sukses të modulit si dhe të lexuarit dhe planifikimin e kohës.

Udhëzuesi i Studimit

Ky është seksioni kryesor i të dhënave që nxënësit dhe mësimdhënësit duhet ta përdorin si bazë të studimeve, mësimve dhe materialeve të tyre përkatësisht. Provimet do të bazohen në detajet e udhëzuesit të studimit i cili identifikon në mënyrë gjithëpërfshirëse se çfarë mund të vlerësohet në çdo seancë provuese. Udhëzuesi i studimit është i ndarë në seksione të bazuara në aftësitë kryesore të identifikuar në programin mësimor. Këto seksione ndahen në fusha të lëndëve që lidhen me nën-aftësitë e përfshira në planprogramin e detajuar. Fushat e lëndëve ndahen në nëntituj që përshkruajnë rezultatet e detajuara që mund të vlerësohen në provime.

STRUKTURA E KUALIFIKIMIT

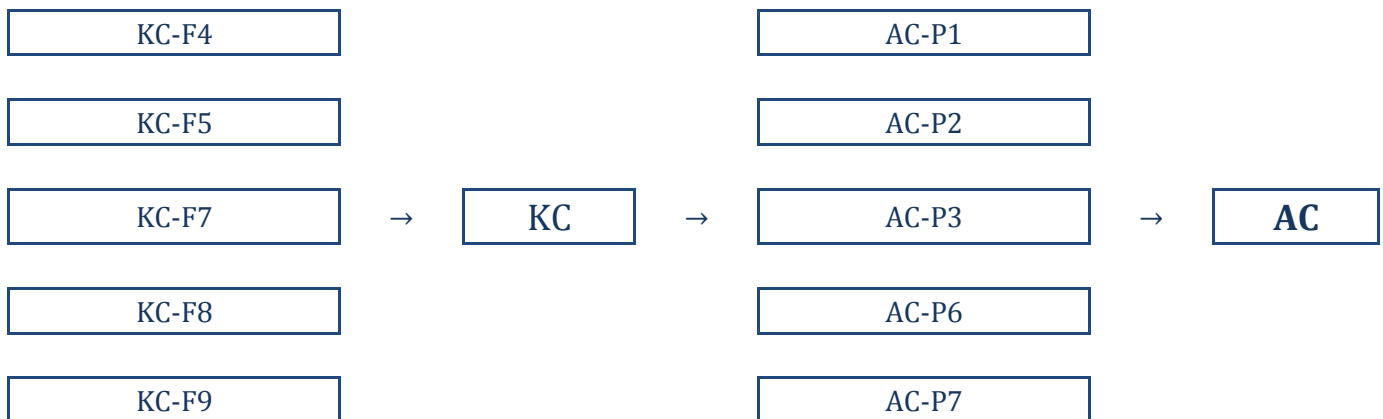
*Kualifikimi Auditor i Jashtëm i Certifikuar
(Bazuar në Certifikimet ACCA)*

Auditori i Certifikuar fillimisht duhet të kualifikohet si Kontabilist i Certifikuar në IKAF. Jo për të gjithë Kontabilistët e Certifikuar kërkohet ose është e nevojshme të kualifikohen Auditor të Certifikuar, me përjashtim të rastit nëse ata zgjedhin një karrierë në ofrimin e auditimeve ligjore dhe shërbimeve përkatëse. Këshilli Kosovar për Raportim Financiar (KKRF) licencon

Auditorët në Kosovë dhe roli i IKAF-it është për të siguruar se ata janë të certifikuar në përputhje me standardet Ndërkombëtare të Edukimit, Direktivën e 8 të BE-së dhe praktikat më të mira ndërkombëtare. Në vitet e fundit standardet e edukimit dhe kërkesat e praktikës profesionale për

Auditorët Ligjor janë përditësuar, andaj skema e re e kualifikimit në IKAF ka për qëllim të sigurojë që auditorët e Kosovës janë të kualifikuar me standardet më të larta ndërkombëtare. Për të u trajnuar për kualifikim si Auditor i Certifikuar, ju së pari duhet të jeni anëtar i IKAF dhe të keni përfunduar kualifikimin për Kontabilist të Certifikuar. Anëtarësia në këtë nivel është e hapur për të gjithë profesionistët që punojnë në kontabilitet dhe auditim dhe të cilët kanë përfunduar nivelin për Kontabilist të Certifikuar.

Kandidatët në Kualifikimin për Auditor i Jashtëm i Certifikuar duhet të demonstrojnë njohuri të veçanta edhe në modulën “Kontabilisti Profesional”.

Diagrami.1.: Nderlidhjet e moduleve dhe certifikimeve deri tek titulli Auditor i Jashtëm i Certifikuar

Modulet

Kualifikimi Auditor i Jashtëm i Certifikuar përmbanë gjithsej pesë module të cilat duhet të studiohen dhe të përfundojnë me sukses; me qëllim të fitimit të titullit.

Diagrami.2.: Modulet e Kualifikimit Auditor i Jashtëm i Certifikuar

KRITERET E KUALIFIKIMIT DHE ANETARESIMIT: Auditor i Jashtëm i Certifikuar

- Diplomë Universitare;
- Përfundimin e nivelit për Kontabilistë të Çertifikuar;
- Dëshmi mbi përvojën e punës 3 vite në auditim apo kontabilitet;
- Të kenë vijuar dhe kaluar pesë (5) provimet e certifikimit për këtë qëllim (Provimi quhet i dhene nese arrihet 50% e pikeve ne test).
- Personi që është i certifikuar në këtë kualifikim nga IKAF dhe vazhdon të jetë anëtar me status të rregullt pranë IKAF-it, ka të drejtë të përdor titullin “Auditori i Çertifikuar” duke plotësuar gjitha kriteret e mesiperme.
- Antaret e rregullt ne IKAF për ta përdor titullin “Auditori i Çertifikuar” e kane obligative ndjeken e edukimit te vazhdueshem professional (EVP/CPD) te percaktuara edhe ne rregullore

Karakteristikat e ligjerates trajnuese:

- Rishikimi i përgjithshëm i moduleve, dhe gjatë ligjerates, studentët do të jenë të pajisur me raste të studimit, shembujve të ngjashëm nga ato që trajtohen të testet ACCA, dhe shmebuj të provimeve.
- Ligjeruesit mbajnë kualifikime profesionale si dhe eksperience pune në fushen e caktuar të ligjerimit.
- Planprogrami trjanues është i bazuar në planëprogramet ACCA.
- Në përfundim të kësaj ligjerate, studentet do të jenë te gatshëm ti nënshtrohen provimit në qendren e Institutit KAF.

STRUKTURA E SYLLABUSIT

Arsyetimi

Shpjegon se si është strukturuar programi dhe si janë të ndërlidhura aftësitë kryesore. Arsyetimi gjithashtu shpjegon në detaje se çfarë do të përmbajë ekzaminimi dhe pse.

Diagrami i relacioneve mes moduleve

Ky diagram tregon lidhjet e drejtpërdrejta dhe të tërthorta midis këtij moduli dhe moduleve të tjera që i paraprijnë ose pasojnë. Ai tregon se ku ju pritët të keni njohuri themelore dhe ku do të ishte e dobishme të rishikoni të mësuarit e mëparshëm përpara se të filloni studimin.

Qëllimi

Kjo shpjegon shkurtimisht objektivin e përgjithshëm të planprogramit dhe tregon në kuptimin më të gjerë aftësitë që duhet të zhvillohen brenda studimit të modulit.

Aftësitë kryesore

Qëllimi i planit mësimor është i ndarë në disa funksione kryesore që ndajnë programin mësimor dhe udhëzuesin studimor në seksione diskrete.

Temat

Temat e caktuara që i përmbanë moduli dhe që do të trajtohen gjatë studimit dhe ligjerimit.

Struktura e Ekzaminimit

Ky seksion shpjegon shkurtimisht strukturën e ekzaminimit dhe si bëhet vlerësimi.

Shtojcë Syllabusi i Detajuar

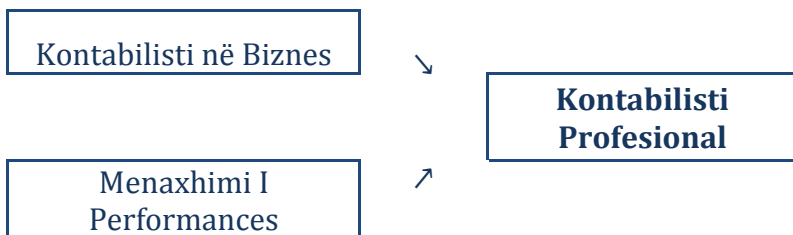
Kjo tregon ndarjen temave dhe nëntemave kryesore të planprogramit në fushat e lëndëve. Ky është pilotprojekt për manualin e detajuar të studimit.

MODULI

Arsyetimi

Plan-programi për Provimin P1, Kontabilisti Profesional (Qeverisja, risku dhe etika) vepron si portë hyrës në nivelin profesional. Ai i vë provimet tjera bazë dhe opcionale në një kontekst më të gjerë profesional, organizativ dhe shoqëror.

Plan-programi konsideron njohuritë dhe shkathtësitë e përvetësuara në nivelin Bazë ku janë marrë shkathtësitë teknike kryesore dhe ku etika, qeverisja korporative, auditimi i brendshëm, kontrolli dhe rreziku janë prezantuar në një kontekst specifik në lidhje me lëndën e trajtuar.

Diagrami.1.: Nderlidhjet mes moduleve

Plan-programi fillon me shqyrtimin e tërë fushës së qeverisjes brenda organizatës në kontekstin e gjerë të marrëdhënies së agjensisë. Ky aspekt i plan-programit përqendrohet në rolet përkatëse dhe përgjegjësitë e drejtuesve dhe zyrtarëve ndaj akterëve organizativ dhe të kontabilitetit dhe auditimit si funksione mbështetëse dhe kontrolluese. Më pas, plan-programi eksploron rishikimin e brendshëm, kontrollin dhe rezultatet për të zbatuar dhe mbështetur qeverisjen efektive, përfshirë çështjet e pajtueshmërisë në lidhje me vendim marrjen dhe funksionet mbështetëse të marrjes së vendimit. Gjithashtu, plan-programi shqyrton tërë fushën e identifikimit, vlerësimit dhe kontrollimit të rrezikut si aspekt kyç i menaxhmentit të përgjegjshëm. Në fund, plan-programi mbulon etikën personale dhe profesionale, kornizat etike – dhe vlerat profesionale – siç aplikohet në kontekstin e detyrave të kontabilistit dhe si udhëzues për sjellje profesionale të duhur dhe veprim në situata të ndryshme.

Qëllimi

Përdorimi i njohurive përkatëse, aftësive dhe ushtrimi i gjykimit profesional gjatë kryerjes së detyrës së kontabilistit në lidhje me qeverisjen, kontrollin e brendshëm, pajtueshmërinë dhe menaxhimin e rrezikut brenda organizatës, në kontekstin e një kornize të përgjithshme etike.

Aftësitë kryesore

- Përkufizojnë qeverisjen dhe shpjegojnë funksionin e saj në menaxhimin efektiv dhe kontrollin e organizatave dhe burimeve për të cilat ata përgjegjës

- Vlerësojnë rolin e Qeverisjes, rrezikut dhe etikës në kontrollin e brendshëm, rishikimin dhe pajtueshmërinë
- Shpjegojnë rolin e kontabilistit në identifikimin dhe vlerësimin e rrezikut
- Shpjegojnë dhe vlerësojnë rolin e kontabilistit në kontrollimin dhe zvogëlimin e rrezikut
- Demonstrjnë aplikimin e vlerave dhe gjykimit profesional përmes një kornize etike që mbron interesat më të mira të shoqërisë dhe profesionit, në pajtueshmëri me kodet përkatëse profesionale, ligjet dhe rregulloret.

Temat

Temat kryesore të Modulit Kontabilisti Profesional që do të trajtohen gjatë ligjerates:

Diagrami.2.: Temat që do të trajtohen në Modulin Kontabilisti Profesional

Struktura e Ekzaminimit

Provimi mbahet në formë të shkruar dhe përmban pyetje nga të gjitha pjesët e tekstit. Testi do të ketë pyetje të hapura të cilat gjenden në kuadër të këtij teksti. Përgjigjet mund të nxirren nga leximi i tekstit dhe nga ligjëratat e mbajtura. Disa prej pyetjeve mund të kërkojnë përgjigje teorike, kurse pjesa më e madhe e tyre do të jenë pyetje të kombinuara dhe përgjigja jepet në kuadër të alternativave të dhëna në test.

Të lexuarit dhe planifikimi i kohës

Për 3 orët e provimit, janë konsideruar 15 minuta kohë për lexim dhe planifikim.

Kjo kohë shtesë është e lejuar në fillim të cdo provimi tre orësh për të lejuar kandidatët t'i lexojnë pyetjet dhe përgjigjet për të filluar planifikimin e tyre para se të fillojnë të shkruajnë përgjigjet. Kjo kohë duhet të përdoret për të siguruar që të gjitha informatat e kërkuara dhe provimi janë lexuar dhe kuptuar si duhet.

Shtojcë: Syllabusi i detajua

Syllabusi i Detajuar

1 Qeverisja dhe përgjegjësia

- 1.1 Objekti i qeverisjes
- 1.2 Marrëdhëniet e agjensisë dhe teoritë
- 1.3 Bordi i drejtuesve
- 1.4 Komitetet e bordit
- 1.5 Kompensimi i drejtuesve
- 1.6 Qasje të ndryshme ndaj qeverisjes korporative
- 1.7 Qeverisja korporative dhe përgjegjësia shoqërore e korporatës
- 1.8 Qeverisja: raportimi dhe shpalosja

2 Kontrolli i brendshëm dhe rishikimi

- 2.1 Sistemet e kontrollit të menaxhmentit në qeverisjen korporative
- 2.2 Kontrolli i brendshëm, auditimi dhe pajtueshmëria në qeverisjen korporative
- 2.3 Kontrolli i brendshëm dhe raportimi
- 2.4 Informatat e menaxhmentit në auditim dhe kontroll të brendshëm

3 Identifikimi dhe vlerësimi i rrezikut

- 3.1 Rreziku dhe procesi i menaxhimit të rrezikut
- 3.2 Kategoritë e rrezikut
- 3.3 Identifikimi, vlerësimi dhe matja e rrezikut

4 Kontrollimi i rrezikut

- 4.1 Përcaktimi dhe monitorimi i rrezikut
- 4.2 Metodatat e kontrollimit dhe zvogëlimit të rrezikut
- 4.3 Mënjanimi, mbajtja dhe modelimi i rrezikut

5 Vlerat profesionale dhe etika

- 5.1 Teoritë mbi etikën
- 5.2 Qasje të ndryshme mbi etikën dhe përgjegjësinë shoqërore
- 5.3 Profesionet dhe interesi publik
- 5.4 Praktika profesionale dhe kodet e etikës
- 5.5 Konfliktet e interesit dhe pasojat e sjelljes jo etike
- 5.6 Karakteristikat etike të profesionalizmit
- 5.7 Çështjet shoqërore dhe mjedisore në udhëheqjen e biznesit dhe sjellje etike

Udhëzues Studimi

1 Qeverisja dhe përgjegjësia

1.1 Objekti i qeverisjes

- a) Përkufizoni dhe shpjegoni kuptimin e qeverisjes korporative [2]
- b) Shpjegoni dhe analizoni çështjet e ngritura nga zhvillimi i kompanive aksionare si formë dominante e organizatës biznesore dhe ndarjen e pronësisë dhe kontrollit përgjatë zhvillimit të aktivitetit biznesor.
- c) Analizoni qëllimet dhe objektivat e qeverisjes korporative.
- d) Shpjegoni dhe aplikoni në kontekstin e qeverisjes korporative, konceptet mbështetëse kryesore të:
  - o Paanësisë
  - o të qenurit i hapur/transparencës
  - o pavarësisë
  - o moralit/ndershmërisë
  - o përgjegjësisë
  - o llogaridhënies
  - o reputacionit
  - o gjykimit
  - o integritetit
- e) Shpjegoni dhe vlerësoni fushat kryesore të jetës organizative të ndikuar nga çështjet e qeverisjes korporative.
  - o detyrat e drejtuesve dhe funksionet e bordit (përfshirë matjen e performancës)
  - o përbërja dhe bilanci i bordit(dhe komitetet e bordit)
  - o besueshmëria e raportimit financiar dhe auditimi i jashtë
  - o kompensimi i drejtuesve dhe shpërblimet
  - o përgjegjësia e bordit në sistemet e menaxhimit të rrezikut dhe kontrollin e brendshëm
  - o të drejtat dhe përgjegjësitë e aksionarëve, përfshirë investitorët institucional
  - o përgjegjësia shoqërore e korporatës dhe etika në biznes.
- f) Krahasoni dhe bëni dallimin mes sektorëve publik, privat dhe organizatave jo qeveritare

(OJQ) në lidhje me çështjet e ngritura nga dhe brenda objektit të qeverisjes.

- g) Shpjegoni dhe vlerësoni rolet, interesat dhe kërkesat e palëve të brendshme të përfshira në qeverisjen korporative
  - o Drejtuesve
  - o Sekretarëve të kompanisë
  - o Menaxhmentit të nën-bordit
  - o Përfaqësuesve të punonjësve (p.sh. unionet tregtare)
- h) Shpjegoni dhe vlerësoni rolet, interesat dhe kërkesat e palëve të jashtme të përfshira në qeverisjen korporative [3]
  - o Aksionarëve (përfshirë të drejtat dhe përgjegjësitë e aksionarëve) (ii) Auditorëve
  - o Rregullatorëve
  - o Qeverisë
  - o Bursave të këmbimit
  - o Investitorëve të vegjël (dhe të drejtat e minoriteteve)
  - o Investitorëve institucional (shiko edhe pikën vijuese)
- i) Analizoni dhe diskutoni rolin dhe influencën e investitorëve institucional në sistemet dhe strukturat e qeverisjes korporative, për shembull rolin dhe influencën e fondeve pensionale, të kompanive të sigurimit dhe fondeve të përbashkëta.[2]

1.2 Marrëdhëniet e agjensisë dhe teoritë

- a) Përkufizoni dhe shqyrtoni teorinë e agjensisë
- b) Përkufizoni dhe shpjegoni konceptet kyçe në teorinë e agjensisë.[2]
  - o Agjentët
  - o Kryesorët
  - o Agjensia
  - o Kostot e agjensisë
  - o Llogaridhënia
  - o Përgjegjësitë në mirëbesim
  - o Akterët

- c) Shpjegoni dhe shqyrtoni natyrën e marrëdhënies kryesor - agjent në kontekstin e qeverisjes korporative.[3]
- d) Analizoni dhe vlerësoni në mënyrë kritike natyrën e llogaridhënies së agjensisë në marrëdhëniet në agjensi.[3]
- e) Shpjegoni dhe analizoni teoritë tjera në vijim të përdorura për të shpjeguar aspektet e marrëdhënieve të agjensisë .
  - o Teoria e kostove të transaksionit
  - o Teoria e akterëve

1.3 Bordi i drejtuesve

- a) Shpjegoni dhe vlerësoni rolet dhe përgjegjësitë e bordeve të drejtorëve.[3]
- b) Përshkruani, bëni dallimin dhe vlerësoni rastet për dhe kundër strukturave të bordit të vetëm dhe bordit me dy nivele.[3]
- c) Përshkruani karakteristikat, përbërjen e bordit dhe llojet e drejtorëve (përfshirë përkufizimin e drejtorëve ekzekutiv dhe jo ekzekutiv - DJE (NED)[2]
- d) Përshkruani dhe vlerësoni qëllimet, rolet dhe përgjegjësitë e NED.[3]
- e) Përshkruani dhe analizoni parimet e përgjithshme të kornizave ligjore dhe rregullative brenda të cilave operojnë drejtuesit në bordet e korporatës:[2]
  - o të drejtat dhe përgjegjësitë ligjore, emërimet me kohë të caktuar
  - o pensionimi me rotacion,
  - o kontratat e shërbimit, (v) largimi,
  - o diskualifikimi
  - o konflikti dhe shpalosja e interesave
  - o marrëveshja / tregtimi i brendshëm
- f) Përkufizoni, shqyrtoni dhe krahasoni rolin e zyrtarit kryesor ekzekutiv dhe kryesuesit të kompanisë.[3]
- g) Përshkruani dhe vlerësoni rëndësinë dhe zbatimin e qasjes dhe zhvillimit të vazhdueshëm profesional të drejtuesve në bordet e drejtorëve.[3]
- h) Shpjegoni dhe analizoni kornizat për vlerësimin e performancës së bordeve dhe drejtorëve individual (përfshirë NED) në borde.[2]

- i) Shpjegoni kuptimin e 'diversitet' dhe në mënyrë kritike vlerësoni çështjet e diversitetit në bordet e drejtuesve.[3]

1.4 Komitetet e bordit

- a) Shpjegoni dhe vlerësoni rëndësinë, rolet dhe përgjegjësitë e komiteteve të bordit në qeverisjen korporative.[3]
- b) Shpjegoni dhe vlerësoni rolin dhe qëllimin e komiteteve vijuese në qeverisjen korporative efektive:[3]
  - o Komitetet për kompensim
  - o Komitetet për nominim
  - o Komitetet për rrezikun.
  - o Komitetet e auditimit

1.5 Kompensimi i drejtuesve

- a) Përshkruani dhe vlerësoni parimet e përgjithshme të kompensimit. [3]
  - o qëllimet
  - o përbërësit
  - o lidhjet me strategjinë
  - o lidhjet me kushtet e tregut të punës.
- b) Shpjegoni dhe vlerësoni efektin e përbërësve të ndryshëm të paketave të kompensimit në sjelljen e drejtuesve. [3]
  - o paga bazë
  - o e lidhur me performancën
  - o aksionet dhe opsion aksionet
  - o bonuset për besnikëri (v) përfitimet e llojit të vet (vi) përfitimet pensionale
- c) Shpjegoni dhe analizoni çështjet ligjore, etike, kompetitive dhe rregullative që lidhen me kompensimin e drejtuesve.[3]

1.6 Qasje të ndryshme ndaj qeverisjes korporative

- d) Përshkruani dhe krahasoni pikat kryesore të qasjes bazuar në 'rregulla' dhe 'parime' në qeverisjen korporative. Përfshin diskutimin e 'pajtueshmërisë apo shpjegimit'. [3]
- e) Përshkruani dhe analizoni modelet e ndryshme të pronësisë biznesore që ndikojnë në administrime të ndryshme qeverisëse (p.sh.

firmit familjare kundrejt modeleve të kompanive aksionare).[2]

- f) Përshkruani dhe vlerësoni në mënyrë kritike arsyet pas zhvillimit dhe përdorimit të kodeve të praktikës në qeverisjen korporative (duke vënë në pah dallimet kombëtare dhe konvergjencën).[3]
- g) Shpjegoni dhe shkurtimisht shqyrtoni zhvillimin e kodeve të qeverisjes korporative në juridiksionet që bazohen në parime.[2]
  - o stimujt dhe e kaluara
  - o kodet kryesore të qeverisjes korporative
- h) Shpjegoni dhe shqyrtoni Aktin Sarbanes-Oxley (2002) si shembull i qasjes bazuar në rregulla ndaj qeverisjes korporative [2]
  - o (i) stimujt dhe e kaluara
  - o (ii) dispozitat/përmbajtja kryesore
  - o (iii) efektet e
- i) Përshkruani dhe shqyrtoni objektivat, përmbajtjen dhe kufizimet e kodeve të qeverisjes korporative që synohet të përdoren në juridiksione në shumë vende
  - o Raporti i Organizatës për zhvillim dhe bashkëpunim ekonomik (OECD) (2004)
  - o Raporti i Rrjetit ndërkombëtar i qeverisjes korporative (ICGN) (2005)

1.7 Qeverisja korporative dhe përgjegjësia shoqërore e korporatës

- a) Shpjegoni dhe shqyrtoni përgjegjësinë shoqërore në kontekstin e qeverisjes korporative.[2]
- b) Diskutoni dhe vlerësoni në mënyrë kritike konceptin e aksionarëve dhe aksion-mbajtjes në organizata dhe mënyrës së ndikimit në strategjinë dhe qeverisjen korporative.[3]
- c) Analizoni dhe vlerësoni çështjet e ‘pronësisë,’ ‘pronës’ dhe përgjegjësi të pronësisë në kontekstin e aksionmbajtjes.[3]
- d) Shpjegoni konceptin e organizatës si korporatë-pjesë e shoqërisë me të drejta dhe përgjegjësi.[3]

1.8 Qeverisja: raportimi dhe shpalosja

- a) Shpjegoni dhe vlerësoni parimet e përgjithshme të shpalosjes dhe komunikimit me aksionarët.[3]
- b) Shpjegoni dhe analizoni kërkesat për shpalosje të ‘praktikave më të mira’ të qeverisjes korporative [2]
- c) Përkufizoni dhe bëni dallimin mes shpalosjeve të detyrueshme dhe vullnetare të informatave të korporatës në ciklin e zakonshëm të raportimit.[2]
- d) Shpjegoni dhe shqyrtoni natyrën dhe arsyet dhe motivimet për shpalosjet vullnetare në mjediset raportuese të bazuara në parime (për shembull, në krahasim me regjimin raportues në SHBA).[3]
- e) Shpjegoni dhe analizoni qëllimet e mbledhjes së përgjithshme vjetore dhe mbledhjeve të përgjithshme të jashtëzakonshme për këmbimin e informatave mes bordit dhe aksionarëve.[2]
- f) Përshkruani dhe vlerësoni rolin e votimit të autorizuar në qeverisjen e korporatave të brendshme

2 Kontrolli i brendshëm dhe rishikimi

2.1 Sistemet e kontrollit të menaxhmentit në qeverisjen korporative

- a) Përkufizoni dhe shpjegoni kontrollin e menaxhimit të brendshëm. [2]
- b) Shpjegoni dhe shqyrtoni rëndësinë e kontrollit të brendshëm dhe menaxhimin e rrezikut në qeverisjen korporative
- c) Përshkruani objektivat e sistemeve të kontrollit të brendshëm. [2]
- d) Identifikoni, shpjegoni dhe vlerësoni rolet e qeverisjes korporative dhe menaxhmentit ekzekutiv në menaxhimin e rrezikut (në veçanti ndarjen mes përgjegjësisë për sigurimin që sistemet adekuate të menaxhimit të rrezikut ekzistojnë dhe zbatimit sistemeve dhe praktikave të menaxhimit të rrezikut në organizatë).[3]
- e) Identifikoni dhe vlerësoni rëndësinë e elementeve apo përbërësve të sistemeve të kontrollit të brendshëm.[3]

2.2 Kontrolli i brendshëm, auditimi dhe pajtueshmëria në qeverisjen korporative

- a) Përshkruani funksionin dhe rëndësinë e auditimit të brendshëm [1]
- b) Shpjegoni dhe diskutoni rëndësinë e pavarësisë së auditorit në të gjitha situatat klient – auditor (duke përfshirë auditimin e brendshëm).[3]
- c) Shpjegoni dhe vlerësoni natyrën dhe burimet e rreziqeve ndaj pavarësisë së auditorit.
- d) Shpjegoni dhe vlerësoni rëndësinë e pajtueshmërisë dhe rolit të funksionit të

2.3 Kontrolli i brendshëm dhe raportimi

- a) Përshkruani dhe vlerësoni nevojën për raportimin mbi kontrollin e brendshme të aksionarët [3]
- b) Përshkruani përmbajtjen e raportit mbi kontrollin dhe auditimin e brendshëm.[2]
- c) Shpjegoni dhe vlerësoni se si kontrollin e brendshme mbështesin dhe ofrojnë informata për raportim financiar të saktë

2.4 Informatat e menaxhmentit në auditim dhe kontroll të brendshëm

- a) Shpjegoni dhe vlerësoni nevojën për rrjedhjen e informatave të duhura të menaxhmentit për qëllime të menaxhimit të kontrollit të brendshëm dhe rrezikut.
- b) Vlerësoni cilësitë dhe karakteristikat e informatave të nevojshme në kontroll të brendshëm dhe menaxhim dhe monitorim të rrezikut [3]

3 Identifikimi dhe vlerësimi i rrezikut

3.1 Rreziku dhe procesi i menaxhimit të rrezikut

- c) Përshkruani dhe shpjegoni rrezikun në kontekstin e qeverisjes korporative.[2]

auditimit të brendshëm në kontrollin e brendshëm [3]

- e) Shqyrtoni dhe vlerësoni efektivitetin e sistemeve të kontrollit të brendshëm [3]
  - f) Përshkruani dhe analizoni punën e komitetit të auditimit të brendshëm në mbikëqyrjen e funksionit të auditimit të brendshëm [2]
  - g) Shpjegoni dhe shqyrtoni rëndësinë dhe karakteristikat e marrëdhënies së komitetit të auditimit me auditorët e jashtë
- d) Përshkruani dhe përshkruani përgjegjësitë e menaxhmentit në menaxhimin e rrezikut.[2]
  - e) Shpjegoni natyrën dinamike të vlerësimit të rrezikut.[2]
  - f) Shpjegoni rëndësinë dhe natyrën e përgjigjes së menaxhmentit ndaj ndryshimit të vlerësimeve të rrezikut.[2]
  - g) Shpjegoni oreksin për rrezik dhe si kjo ndikon në politikën e rrezikut.[2]

3.2 Kategoritë e rrezikut

- a) Përshkruani dhe krahasoni (bëni dallimin mes) rreziqeve strategjike dhe operacionale.[2]
- b) Përshkruani dhe shpjegoni burimet dhe ndikimet e rreziqeve të përbashkëta biznesore.[2]
  - o tregut
  - o kreditimit (iii) likuiditetit (iv) teknologjike (v) ligjore
  - o shëndetësore, të sigurisë dhe mjedisore
  - o reputacionit
  - o ndershmërisë në biznes
  - o derivativeve
- c) Përshkruani dhe vlerësoni natyrën dhe rëndësinë e rreziqeve financiare dhe biznesore [3]
- d) Njihni dhe analizoni natyrën specifike të sektorit apo industrisë të shumë rreziqeve biznesore.[2]

3.3 Identifikimi, vlerësimi dhe matja e rrezikut

- e) Identifikoni dhe vlerësoni ndikimin në aksionarët e përfshirë në rrezikun e biznesit.[3]

- f) Shpjegoni dhe analizoni konceptet e vlerësimit të rigozitetit dhe probabilitetit të ngjarjeve të rrezikut. [2]
- g) Përshkruani dhe vlerësoni një kornizë për nivelin e konsiderimit të rrezikut nga bordi. [3]
- h) Përshkruani procesin dhe rëndësinë e raportimit nga jashtë mbi kontrollin e brendshëm dhe rrezikun.[2]
- i) Shpjegoni burimet dhe vlerësoni rëndësinë e informatave të sakta për menaxhimin e rrezikut.[3]
- j) Shpjegoni dhe vlerësoni parimin e ALARP (sa më i ulët që është e praktikueshme në mënyrë të arsyeshme) në vlerësimin e rrezikut dhe se si kjo lidhet me rigozitetin dhe probabilitetin. [3]
- k) Vlerësoni vështirësitë e perceptimit të rrezikut përfshirë konceptet e perceptimit objektiv dhe subjektiv të rrezikut/
- l) Shpjegoni dhe vlerësoni konceptet e faktorëve të ndërlidhur dhe reciprok të rrezikut.[3]
- c) Përshkruani dhe vlerësoni konceptin e përfshirjes së rrezikut në kulturën dhe vlerat e organizatës [3]
- d) Shpjegoni dhe analizoni konceptet e përhapjes dhe diversifikimit të rrezikut dhe kur një gjë e tillë është e përshtatshme.[2]
- e) Identifikoni dhe vlerësoni si organizatat biznesore përdorin politika dhe teknika për zvogëlimin e llojeve të ndryshme të rreziqeve financiare dhe biznesore.

4.3 Mënjanimi, mbajtja dhe modelimi i rrezikut

- a) Shpjegoni, dhe vlerësoni rëndësinë e, transferimit, mënjanimit, reduktimit dhe pranimit të rrezikut.
- b) Shpjegoni dhe vlerësoni qëndrimet e ndryshme ndaj rrezikut dhe se si kjo mund të ndikojë në strategji.[3]
- c) Shpjegoni dhe vlerësoni domosdoshmërinë e marrjes së rreziqeve si pjesë e menaxhimit në mënyrë kompetitive të organizatës biznesore.[3]
- d) Shpjegoni dhe vlerësoni qëndrimet ndaj rrezikut dhe mënyrat në të cilat rreziku ndryshon në varësi të madhësisë, strukturës dhe zhvillimit të një organizate [3]

4 Kontrollimi i rrezikut

4.1 Përcaktimi dhe monitorimi i rrezikut

- a) Shpjegoni dhe vlerësoni rolin e menaxherit të rrezikut në identifikimin dhe monitorimin e rrezikut.[3]
- b) Shpjegoni dhe vlerësoni rolin e komitetit për rrezikun në identifikimin dhe monitorimin e rrezikut.[3]
- c) Përshkruani dhe vlerësoni rolin e auditimit të brendshëm dhe të jashtëm të rrezikut në monitorimin e rrezikut.[3]

4.2 Metodatat e kontrollimit dhe zvogëlimin të rrezikut

- a) Shpjegoni rëndësinë e vetëdijesimit mbi rrezikun në të gjitha nivelet në organizatë. [2]
- b) Përshkruani dhe analizoni konceptin e përfshirjes së rrezikut në sistemet dhe procedurat e organizatës.[3]

5 Vlerat profesionale dhe etika

5.1 Teoritë mbi etikën

- a) Shpjegoni dhe bëni dallimin mes teorive etike të relativizmit dhe absolutizmit.[2]
- b) Shpjegoni, në kontekstin e qeverisjes dhe kontabilitetit, fazat e zhvillimit të moralit njerëzor sipas Kohlberg.[3]
- c) Përshkruani dhe bëni dallimin mes qasjeve deontologjike dhe teleologjike / rezultuese ndaj etikës.[2]
- d) Aplikoni modelet e zakonshme të përdorura etike të vendim-marrjes në kontekstin profesional dhe të kontabilitetit [2]

5.2 Qasje të ndryshme mbi etikën dhe përgjegjësinë shoqërore

- a) Përshkruani dhe vlerësoni shtatë pozicionet e Gray, Owen & Adams (1996) mbi përgjegjësinë shoqërore. [2]
- b) Përshkruani dhe vlerësoni organizimet tjera të korporatës dhe qëndrimet etike personale: [2]
  - o interesat afat shkurta të aksionarëve
  - o interesat afat gjate të aksionarëve
  - o detyrimet e akterëve të shumëfishtë
  - o formuesi i shoqërisë
- c) Përshkruani dhe analizoni ndryshoret që përcaktojnë kontekstin kulturor të etikës dhe përgjegjësisë shoqërore të korporatës (CSR).[2]
- d) Shpjegoni dhe shqyrtoni natyrën e një 'profesioni' dhe 'profesionalizmi'. [2]
- e) Përshkruani dhe vlerësoni çfarë nënkupton 'interesi publik'. [2]
- f) Përshkruani rolin e kontabilitetit dhe vlerësoni influencën e gjithë-përhapur të tij si profesion në kontekstin organizativ. [3]
- g) Analizoni rolin e kontabilitetit si profesion në shoqëri. [2]
- h) Njihni rolin e kontabilitetit si profesion me peshë në gjendje të influencoj në shpërndarjen e fuqisë dhe pasurisë në shoqëri. [3]
- i) Përshkruani dhe në mënyrë kritike vlerësoni çështjet rreth kontabilitetit dhe që veprojnë kundër interesit publik.[3]

5.3 Profesionet dhe interesi publik

- a) Përshkruani dhe shqyrtoni fushat e sjelljes të shqyrtuara nga kodet etike të korporatës.
- b) Përshkruani dhe vlerësoni përmbajtjen dhe parimet pas kodeve profesionale të etikës

5.7 Karakteristikat etike të profesionalizmit

- a) Shpjegoni dhe analizoni përmbajtjen dhe natyrën e vendim-marrjes etike duke përdorë përmbajtje e kornizës së Kohlberg sipas nevojës[2]

- c) Përshkruani dhe vlerësoni kodet e etikës relevante për profesionistët e kontabilitetit si KF NK apo kodeve të trupave profesionale. [3]

5.4 Praktika profesionale dhe kodet e etikës

- a) Përshkruani dhe vlerësoni çështjet e ndërlidhura me konfliktet e interesit dhe zgjidhjen e konflikteve etike.[3]
- b) Shpjegoni dhe vlerësoni natyrën dhe ndikimin e kerconimeve etike dhe masat mbojtese
- c) Shpjegoni dhe shqyrtoni se si kërcënimet ndaj pavarësisë mund të ndikojnë në sjelljen etike.[3]
- d) Shpjegoni dhe shqyrtoni 'marrjen e mitos' dhe korrupsionit' në kontekstin e qeverisjes korporative dhe vlerësoni se si kjo mund ta dëmtoj konfidencën dhe besimin.[3]

5.5 Përshkruani dhe vlerësoni praktikat më të mira të masave të ndërmarra për reduktimin dhe luftimin e mito-marrjes dhe korrupsionit dhe pengesave të zabtimit të masave të tilla

5.6 Konfliktet e interesit dhe pasojat e sjelljes jo etike

- a) Shpjegoni dhe analizoni përmbajtjen dhe natyrën e vendim-marrjes etike duke përdorë përmbajtje e kornizës së Kohlberg sipas nevojës[2]
- b) Shpjegoni dhe analizoni çështjet që lidhen me zbatimin e sjelljes etike në kontekstin profesional
- c) Përshkruani dhe diskutoni qasjet 'bazuar në rregulla' dhe 'bazuar në parime' për zgjidhjen e dilemave etike që hasen në kontabilitetin profesional
- b) Shpjegoni dhe analizoni çështjet që lidhen me zbatimin e sjelljes etike në kontekstin profesional
- c) Përshkruani dhe diskutoni qasjet 'bazuar në rregulla' dhe 'bazuar në parime' për

zgjidhjen e dilemave etike që hasen në

kontabilitetin profesional

5.8 Çështjet shoqërore dhe mjedisore në udhëheqjen e biznesit dhe sjellje etike

- a) Përshkruani dhe vlerësoni efektet shoqërore dhe mjedisore që aktiviteti ekonomik mund të ketë (për sa i përket "gjurmëve" mjedisore dhe shoqërore dhe raportimit mjedisor).[3]
- b) Shpjegoni dhe vlerësoni konceptin e qëndrueshmërisë dhe vlerësoni çështjet në lidhje me kontabilitetin e qëndrueshmërisë (përfshir kontributin e kontabilitetit të "kostos së plotë").[3]
- c) Përshkruani karakteristikat kryesore të sistemeve të brendshme menaxheriale për mbështetjen e kontabilitetit mjedisor si EMAS dhe ISO 14000.[1]
- d) Shpjegoni dhe vlerësoni përmbajtjen tipike të një raporti shoqëror dhe mjedisor, dhe diskutoni dobinë e këtyre informatave për palët e përfshira.[3]
- e) Shpjegoni natyrën e auditimit shoqëror dhe mjedisor dhe vlerësoni kontributin që ai mund të japë në zhvillimin e kontabilitetit mjedisor

